

för sagda utrednings verkställande må för år 1913 på extra stat under sjunde hufvudtiteln anvisa ett förslagsanslag af femtusen kronor.

Stockholm den 23 januari 1912.

Axel Rune.

Nr 73.

Af herr Rydén, angående anvisande af medel till beredande i vissa fall af billiga eller kostnadsfria resor för arbetssökande.

Vid 1909 års riksdag tillät jag mig hemställa om åtgärder för att bereda kostnadsfria eller åtminstone billiga resor för sådana arbetssökande, som genom Sveriges offentliga arbetsförmedling erhållit arbetsanvisning på annan ort (motion i Andra kammaren nr 183). Denna framställning föranleddes af de erfarenheter, som man inom den offentliga arbetsförmedlingen vunnit rörande svårigheterna för medellösa arbetssökande att komma i åtnjutande af anställning på mera aflägsna arbetsplatser. Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna tillämpas visserligen den otvifvelaktigt riktiga principen, att omsättningen af arbetskraft såsom regel skall ske inom orten, så att ej onödiga omplaceringar och vandringar af arbetarne skola förekomma. Det ligger ock i sakens natur, att ej alla slag af anställning kunna vara af det värde, att det blir ekonomiskt lönande att belasta dem med några större resekostnader. I allmänhet får man sålunda förutsätta, att den långt öfvervägande förmedlingsverksamheten kommer att omfatta arbetsställen och arbetskraft inom den egna orten. Men lika naturligt är, att alltid en viss cirkulation af arbetskraften måste förekomma öfver vidare områden. Erfarenheten bekräftar ock, att till-

gången och efterfrågan på arbetskraft icke allestädes och vid alla tider ungefär motsvara hvarandra utan att en utjämning måste äga rum. Denna för näringslivet lika mycket som för arbetstagarne betydelsefulla utjämning är den offentliga arbetsförmedlingen särskildt skickad att betjäna. Det har nämligen efter hand utbildat sig ett systematiskt ordnad samarbete mellan alla offentliga anstalter i landet, genom hvilket den lediga arbetskraften kan fördelas just till de orter, där behovet af sådan föreligger. Genom utbyte af s. k. vakanslistor för de särskilda anstalterna och genom den s. k. riksvakanslistan, hvilken redovisar den öfverflödiga arbetskraften eller de mera svårbesatta platserna för samtliga anstalter, har numera organiserats en ständig rapportverksamhet till ledning för ett utbyte af arbetskraft öfver hela landet. I icke ringa mån lärer ock sådant utbyte mellan de olika anstalterna äga rum till tydligt gagn för arbetsgifvarne, de arbetssökande och följaktligen för näringslivet.

Denna s. k. interlokala förmedlingsverksamhet stöter emellertid på det synnerligen svåra hindret, att i vårt vidsträckta och glest befolkade land afstånden och följaktligen resekostnaderna ofta blifva synnerligen betungande. I åtskilliga fall finna arbetsgifvarne med sin fördel förenligt att förskottera respennningar, i många fall äga arbetarne själfva besparingar, som kunna tillgripas för ändamålet. Men de fall lära, enligt hvad jag inhämtat, vara talrika, då arbetaren har tillfälle att få anställning, men af brist på medel till resan ej kan komma i åtnjutande af densamma.

I min ofvan åberopade motion vid 1909 års riksdag har jag närmare belyst sådana fall samt meddelat en serie uttalanden i ämnet af föreståndarne för åtskilliga offentliga anstalter. Jag tillåter mig därför här hänvisa till berörda framställning, i hvilken jämväl belystes de anordningar, som i andra länder vidtagits för att afhjälpa den påpekade svårigheten.

Det framgår däraf, att man i utlandet flestades genomfört sådana åtgärder, att resekostnaderna för arbetssökande, som anvisats plats å annan ort genom offentlig arbetsförmedlingsanstalt, ställa sig mycket låga. Och då dylika anordningar ansetts böra ifrågakomma i länder med tätare befolkning och billigare kommunikationsförhållanden än hos oss, så synes det så mycket mer påkalladt att göra något åt saken äfven i vårt land.

Frågan har ock varit föremål för synnerligt intresse vid de konferenser som åren 1906, 1907 och 1909 inom kommerskollegium hållits med representanter för den offentliga arbetsförmedlingen. I protokollet från den sistnämnda konferensen återfinnes härom följande redogörelse:

»Enär lämplig anordning för underlättande af arbetssökandes resor — i och för utjämnande af en ojämn tillgång på arbetskraft samt för motarbetande af arbetslöshet — i viss mån kunde befinnas erforderlig att vidtagas i samband med den offentliga arbetsförmedlingen, framhölls från flera håll, att det kunde vara på sin plats, att staten jämväl härtill lämnade något bidrag. Härvid erinrades också, hurusom Kungl. Maj:t den 4 december 1908 i cirkulär till samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande uppmanat dessa myndigheter att påpeka för vederbörande, att det borde ligga i kommunernas eget intresse att ställa medel till arbetsförmedlingsanstalters förfogande att användas såsom reselån eller bidrag till resekostnader för arbetslösa, som fått sig arbete anvisadt å annan ort.

I anslutning till nämnda cirkulärskrifvelse uttalade sig jämväl konferensen för lämpligheten däraf att, därest dylika anordningar vidtoges af vederbörande landsting eller kommun, dessa myndigheter borde beredas ersättning af statsmedel till exempelvis hälften af kostnaden härför, sedan dock af Kommerskollegium pröfvats lämpligheten af de vidtagna anordningarna och de meddelade reseunderstöden.

Härjämte torde böra anmärkas, att man vid diskussionen angående denna fråga framhöll, att till den arbetssökande, som fått sig plats anvisad å annan ort, icke borde öfverlämnas ett kontant penningbelopp för lösande af biljett o. d., utan att han i stället borde förses med en af arbetsförmedlingen utfärdad rekvisitionssedel, vid hvars företeende biljett till honom utlämnades; och uttalade sig konferensen jämväl för, att kungl. kommerskollegium ville hos kungl. järnvägsstyrelsen utverka, att en sådan anordning, på sätt flestades i utlandet redan skett, blefve möjliggjord äfven i Sverige.

Med afseende å resebidrag framhölls äfven med styrka, att sådant på inga villkor finge lämnas för det fall, att anställning kunde anvisas på den egna orten.»

I min förut åberopade motion anhöll jag, att Riksdagen ville besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning om frågan. Framställningen tillstyrktes af det tillfälliga utskott, till hvars behandling den hänvisades, samt bifölls af Andra kammaren. Äfven Första kammarens vederbörande tillfälliga utskott ställde sig i princip sympatiskt gent emot motionens syfte, men ansåg lämpligast afvakta de framställningar, som i frågan kunde ifrågakomma från kommerskollegium. Kammaren godkände ock sitt utskotts uppfattning, till följd hvaraf sålunda intet positivt resultat denna gång ernåddes.

Den principiella anslutning till tanken på att underlätta arbetssökandes

resor för tillträdande af anställning, som kunde konstateras från båda kamrarnas sida, är i och för sig anledning nog att åter upptaga frågan. Ytterligare skäl härtill synes mig ligga däri, att Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag numera på ett annat område fattat beslut, som torde kunna gifva viss ledning för nu föreliggande frågas lösning. I statsverkspropositionen till 1911 års riksdag hade Kungl. Maj:t under 8 hufvudtiteln hemställt om ett särskildt förslagsanslag för understödjande af folkskolebarns ferie- och studieresor. Förslaget innebar, att resekostnaderna å statens järnvägar skulle förbilligas, icke på sådant sätt att statens järnvägar skulle tillskyndas minskad inkomst för sådana resor, utan så att en del af kostnaden skulle bestridas af det begärda anslaget. Denna framställning godkändes af Riksdagen, hvadan för innevarande år medel finnas disponibla för ändamålet.

Denna sträfvan att söka befrämja folkskolebarnens ferie- och studieresor är obestriddligen mycket prisvärd och nyttig. Ty därigenom stärkes deras fysiska förmåga och höjes deras andliga lifskraft till gagn för dem själfva och för deras blifvande verksamhet till samhällets gagn. Men föga mindre angeläget synes det mig vara, att samhället stödjer de vuxnes sträfvan att finna arbete, särskildt då detta kan ske med så enkla medel och för så ringa kostnad, som här torde komma i fråga. Någon närmare kostnadsberäkning kan visserligen icke nu lämnas och torde öfver hufvud vara svår att prestera. Men någon sådan lär icke heller erfordras, därest lämpliga bestämmelser meddelas för ett blifvande anslags användning. Den säkraste garantien för att icke anslaget blefve alltför hårdt anlitadt, skulle onekligen ligga däri, att medel ställas till resp. anstalters förfogande mot villkor att de själfva i hvarje fall äfven lämna visst bidrag. Jag vill i sådant afseende föreslå, att af statsmedel må utgå dubbelt så mycket, som anstalt själf vill lämna såsom bidrag till täckande af resekostnad för arbetare, som å annan ort af anstalten anvisats arbete. Därest på detta sätt statsbidrags utgående i hvarje fall göres beroende af att anstalt själf tillskjuter medel, så synes all nödig trygghet föreligga för, att icke statsmedel i onödan skola användas. I sådant fall torde ett förslagsanslag å 10,000 kronor — enligt hvad jag från sakkunnigt håll inhämtat — visa sig fullt tillräckligt, åtminstone till en början.

Närmare föreskrifter för medlens användning samt för nödig kontroll m. m. torde kunna utfärdas af Kungl. Maj:t i samband med öfriga bestämmelser ang. statsbidrag till den offentliga arbetsförmedlingen.

Med stöd af hvad ofvan anförts tillåter jag mig sålunda vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville anvisa ett förslagsanslag af högst 10,000 kronor att, enligt grunder Kungl. Maj:t finner lämpligt föreskrifva, användas för åtgärder till beredande af billiga eller kostnadsfria resor åt meddelösa arbetare, som genom Sveriges offentliga arbetsförmedling anvisats plats å annan ort.

Stockholm den 26 januari 1912.

Värner Rydén.
